This item was submitted to Loughborough's Research Repository by the author.
Items in Figshare are protected by copyright, with all rights reserved, unless otherwise indicated.

4TA4_pdf_Our Story_Oral Histories of Women from Turkey

PLEASE CITE THE PUBLISHED VERSION

LICENCE

CC BY-NC-ND 4.0

REPOSITORY RECORD

Erkonan, Sahika, and Burce Celik. 2020. “4ta4_pdf_our Story_oral Histories of Women from Turkey”. Loughborough University. https://doi.org/10.17028/rd.lboro.12951092.v1.

Evet ses kaydı değil ama transkripsiyona onay veriyorum sorun yok. Tamam başlayayım o zaman bir an önce. Memur ailesi çocuğuyum babam bankacı (kısa bir sessizlik) nasıl anlatabilirim ki? Ay böyle deyince de nereden başlayacağını bilemiyor insan.

Öncelikle 70 doğumluyum. 1970 Ankara doğumluyum. Yerin önemi yoktur herhalde yine de söylemiş olayım. Dediğim gibi babam bankacı, o yüzden Türkiye'nin pek çok farklı yerini dolaştık farklı yerlerde büyüdüm. Çocukluğum çok farklı yerlerde geçti. O zaman şey vardı, 'Şark Hizmeti' bankacılar ya da memurlar hizmet sürelerinin bir kısmını doğuda yani sürgünde geçiriyorlardı. Babam da kendince muhalif olduğu için, daha doğrusu Ecevit'ci olduğu için diyelim bir şekilde bu hizmetten şark hizmetinden gayet güzel nasibini aldı, almış. O yüzden önce Ankara'dan Ceyhan'a geçtik. Ailem Adanalı aslen. Oradan da Bitlis'e tayin olduk. İlkokula ben Bitlis'te başladım. İlk üç yıl Bitlis'te okudum. Sonra Mardin sonra Nusaybin, buralarda okudum. İlkokulu Karataş'ta bitirdim. Buralara ilişkin söyleyebileceğim şeyler... ne dersek, herhalde biraz onun üzerinde de durmak gerekiyor. Hatırlayabildiğim kadarıyla hoş ve tatlı bir çocukluktu. En başından başlayarak, iki kardeşimle beraber küçük bahçeli ev, komşuluğun çok olduğu, insanların birbiriyle çok görüştüğü, teyzeler hatırlarım, amcalar hatırlarım. Bize sakızlar getiren amcalar vardı. Bakkalı tanırız, herkes birbirini tanır eder. Özellikle bu "***" "***"'da çünkü ailem zaten oralı olduğu için herkes birbirini tanıyor. Bir önceki kuşak da çok iyi tanıyor. Dedemler tanınıyor, o da zabıta amiriymiş. O bilinirdi. Saygı duyulan bir insan, o yüzden hani korunaklı bir şekilde geçti ilkokul öncesi. Bitlis'e geçtiğimizde o biraz daha farklı bir ortamdı, çünkü bu sözünü ettiğim 76, 77 dönemi Bitlis.

Annem orda çok dehşet bir bunalıma girdi. Şimdi şimdi çok sonra anlayabildik onun aslında ağır bir depresyona girdiğini, çünkü kapanması gerekti. Asla sokağa adım atamadı. Sokağa çıktığında yüzünü kapatması istendi. Örtünmesi istendi. Annem için bu o kadar akıl almaz bir şey ki çünkü "***" yani "***" aslında "***" denen yer onların "***" dediği yer. Annem suda doğup büyümüş bir insan yani hayatı suda geçmiş kaç göç olmayan, herkesin bir arada olduğu bir ortamdan oraya gidince kadıncağız eve kapandı bu yüzden. Bütün sokakla ilişki, ailenin büyük çocuğu olarak benim üstüme kaldı büyük oranda. O yüzden hani hatırlayabildiğim, Bitlis hatıraları hep anneminki gibi değil yine daha farklı ve daha iyi oldu, çünkü ben orada Bitlis'in dağlarında dolaşırdım. Sütçümüz vardı Aysel, o gelmediği zaman ben gidiyordum süt almaya. İnanamıyorum, nasıl gönderiyorlarmış. Çok da ufak bir çocuktum zaten. Şu anda çok iri olduğum için sonradan çok serpildim (gülüyor). Ufacık böyle minnacık bir şeyi gönderiyorlardı, gidiyordum. Kaybolmadan sütü alıp geliyordum. Çal Çal suyu bir dere vardı. Derede oradaki Kürtlerle beraber Kürt çocuklarla beraber oyunlar oynuyordum. Kürtçe öğrenmeye başlamıştım. Gayet güzel yüze kadar sayıyordum. Onlarla sohbet ediyordum. **Bitlis böyle ama işte 76, 77 ile beraber terör olayları başladı. Evimizin önünde öldürülen insanlar oldu. İlk kez silah sesini duydum, ilk kez bir ceset gördüm. Kan gördüm, bunlar hep kötü izler bıraktı tabii ki.**

Doğru mu gidiyorum? Yanlış mı gidiyorum? Yani çok nerede ayrıntıya gideceğimi, ne yapacağımı kestiremediğim için böyle biraz dağınık gittim. Tek olay örgüsü de olmamakla beraber. İlk 3 yıl dediğim gibi orda okudum. Bir şanssızlıkla orada okulda,

ilkokulda, her sene benden kaynaklanan bir şey değil ya öğretmenim, değişti ya sınıfım değişti bu yüzden ilkokul boyunca on bir tane ilkokul öğretmenim olmuştur benim. **Bu da hep bir yere ait olamama hissi yarattı ve kolay uyumlanabilme becerisi kazandırdı zannediyorum sonradan ilişkilerde.**

Bitlis'ten tekrar tayinimiz çıktı. Orada şey sorunu oluyor, sonraki Mardin Nusaybin. Buralarda da yaşadığımız şey oldu. Annemden kaynaklanan sorunlar oldu. Çünkü insanların dikkatini çekti ve babamın müdahale etmesi gereken durumlar oldu. Bu durumlardan şunu kastediyorum. Evimizin balkonuna çikolatalar atıldı. Yani insanlar, adamlar, anneme kendilerini göstermek için çikolata atıp notlar falan yazıyorlardı. Ben çok hatırlıyorum bunları, çünkü dışarlıklı olduğundan orada daha fazla dikkat çekiyorsun bir şekilde. Ya da o zaman öyleydi. Dediğim gibi sokağa çıkarken bile yüzünü kapatması istenen bir ortamdı. Mardin'de de oradan direk Mardin'e mi geçtik, yok Nusaybin'e geçtik. Artık o kadar fazla oluyor ki karıştırıyorum. Gerçi bu yerlerin önemi olmayacak yani, sonuçta doğuda, güneydoğuda geçen çocukluktan söz ediyorum ve tam 80 öncesi dönemde olan şeylerdir bunlar. Bu dönemde yaşadıklarımızdan dediğim gibi annemin bir kadın olarak çok sıkıntı yaşaması, ben çocuk olduğum için bunları bire bir yaşamadım ama annemin yaşadıklarını çok net hatırlıyorum. Ondan başka babamın bankacı olduğu için kredi vermek istemediği aşiretler yüzünden başının derde girdiğini, evimizin kurşunlandığını hatırlıyorum. Çünkü çok karanlık işler dönüyordu orada ve o şekilde 80'in sonuna kadar yani 79'a kadar oralarda kaldık.

Sonra Karataş'a geldik. Adana'ya geçmiş olduk, 5. sınıf orada okudum. **Tam 80 dönemi darbesinde, ben 5. sınıftaydım. Tankların çıktığı günü hatırlıyorum çocuktum ama şunu da hatırlıyorum, çevremizde birden kaybolan insanlar vardı. Kitaplar toptandı yakıldı. Bunları net olarak hatırlayabiliyorum.** Yine karanlık dönemlerdi ama dediğim gibi yine çocuk olduğum için bunları çok sonradan pazılın parçalarını birleştirir gibi. Ya o gün ablayı görmüştüm de şöyle bir şey demişti, acaba neydi deyip sonradan anlamlandırabildiğim şeyler, ama doğrudan doğruya kendi çekirdek ailemde yakın çevremde yaşadığım travmatik şeyler olmadı. Çok sonradan etkilerini anladığım, anlamını kavradığım durumlar oldu. Sonra Adana'ya geçtik. Ortaokulu bir kız lisesinde okudum. Galiba üzerimde derin etkileri olan bir süreçti o. Niyeyse bir kız okuluna verdiler beni ve o kız okulu şununla meşhurdu, çok disiplinli olmasıyla meşhurdu. Ben yıllarca saçımı uzatamadım ya. Saçımı uzatamadım çünkü saçını ancak iki belik yaparsan uzatabiliyorsun. İki belik ne demek iki taraftan örülecek. Kardeşim yani Mayıs’ta okul kapandı desem Haziran'da kapandı hani idare et. Mayıs’ta saçını uzatmaya başla. Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül okul açıldı. Ben o aradaki dört ayda nasıl iki örgü yapacak şekilde saçımı uzatabilirim? Deniyorsun Mayıs'tan Eylül'e kadar bekliyorsun. Eylül'de insanlıktan çıkmış o saçın iğrenç hali vardır ya o evresi, o durumdayken geliyor müdür diyor ki, “bu ne saç! hadi kestirilecek” ve babam da beni erkek berberine götürüyordu niyeyse öyle bir şey vardı. Gidiyordum babamla beraber ne kadar da uysal ne kadar da böyle söz dinler çocuklarmışız demek ki. Babam götürüyordu ben de tıpış tıpış gidiyordum. Demiyordum ki baba ben 11, 12 yaşındayım, 13 yaşındayım hani niye beni erkek berberine, kuzu gibi orada oturuyordum ve saçım kesiliyordu kısacık. İşte bu kız lisesinde 3 yıl ortaokul orda geçti.

Ya senin soracağın bir şeyler varsa sor ben öyle çok ne anlatacağımı bilemeyerek kısacık şey yapıyorum, umarım anlatıyorum. Ne anlatıyorum, bir yandan ilişkilendirmeye çalışıyorum. Yani buradan nereye varmak gerekiyor? Onu bulmaya çalışıyorum. Ama bu hani kız lisesinin üzerimde etkili olduğunu şuradan söyleyebilirim. Gelişim dönemiydi o, ergenlik dönemiydi, kendini keşfetme döneminde aslında ama etrafımda hep kızlar vardı. Hiç erkek yoktu yani benim hiç erkek arkadaşım olmadı, o dönemde. Yoktu çünkü hani o zaman bir sitede kalıyorduk. Sitede vardı birkaç oğlan tabii ki onlardan bir heyecanlanıyorsun, bir yüreğin pır pır ediyor. Fakat bir yandan da babamla zaten şu anda da tamamen yıldızlarımız hiç barışmamıştır. Hala kavgalı olma sebeplerimiz, kavgalı değil bu saatten sonra neyi değiştireceğim değiştiremiyorum hiçbir şeyi de kabul ettim de bakış açıları tamamen farklı. Yani sen birine selam verdiğinde bu senin azar işitmene sebep olabilir. Hani sen ayıp bir şey yapıyorsun, yani hiçbir zaman öyle çok demokrat ha çok demokratmış gibi görünen, çok ilericiymiş gibi, görünen ama aslında hiiiç de öyle olmayan son derece konservatif, son derece ahlakçı bir aile yapısı içinde olunca o sitede görüp böyle yüreğinin böyle pır pır etmesine sebep olanlardan da uzak duruyorsun**. O yüzden bir beceriksiz oluyorsun ve çocuk kalıyorsun.** O çocuk kalma muhtemelen benim yapısal olarak böyle bir şey var. Ne bileyim aynı dönemde kız okulunda, kız ortaokulundaki arkadaşlarımın flörtleri vardı. Kapının önünde onları bekleyen erkek arkadaşları olabiliyordu. Ama bunlar bir de şeydi, iri kızlardı. Yani ne bileyim sutyen takıyorlardı, artık bir şeyler yapıyorlardı. Ben hala çocuk gibi, ya şeyde sitenin etrafındaki yeşil alanlarda dolaşıp bulduğum çekirge ölülerini cebime ganimet olarak doldurup eve gidip işte ölü böcek koleksiyonu, yok acaba kafatası bulur muyum? Ne yaparım diye. Onlarla aynı sınıftayım bu arada ya onlar erkek arkadaşlarının dedikodusunu yaparken benim kafam çekirgeler, aman çekirgeleri nasıl kurutabilirim? Acaba oradaki o gördüğüm kemik parçası mı? Birini öldürüp... böyle çocukça şeylerle uğraşıyorsun o taraf çok olgunlaşmamış oluyor. Bilmiyorum, şundan çok emin değilim bu yapısal bir şey mi? Hala bunların peşinde koştuğum oluyor. Hala çok eee çizgi film fazla seviyorum. Yapısal bir şey de vardır ama bu kız okulunda okumak onun...olarak da geliştirmiş olabilirim. Bunu şuradan da çok iyi anladım sonra; örneğin lisede şeye geçtik. Batı tarafına geçtik İzmit'e geçtik. Çünkü teyzemler bu taraftaydı. Adana'nın yani çok sıcak bir iklimdeyiz, sağlığa iyi değil falan filan bu tarafa geçin dendi.

Burada bir karma liseye geçtim ve aslında o kız lisesi hani disiplinli olmasından başka, o kentin en iyi, eğitim açısından da en iyi liselerinden biriydi, çok değerli öğretmenler vardı. Hani aldığım bütün eğitimin temeli o 3 yıldır onu söyleyebilirim. O zaman çok farkında değildim**. Ne zaman ki bu İzmit'te taşra bir ilçenin, taşra lisesine geçtim o zaman anladım.** Çünkü bu karma lisede öğretmenler çok yetersizdi, eğitim korkunçtu, hiçbir şey yoktu ve ben bu liseyi birincilikle bitirdim. Yata yata birincilikle bitirdim. Bana göre öyleydi, çünkü her şey o kadar saçmaydı ki çok çok saçmaydı ama bu birden karma liseye geçince ben ne yapacağımı bilemedim. Afalladım. İlk 2 hafta elimi kolumu nereye koyacağımı bilemedim. O kadar garip bir his ki, yıllarca 3 yıl boyunca hatta bir ara sınıf mevcudu yetmişti. 70 kız bir aradaydık. 70 kızla bir arada olmaya alışmışım beden eğitimi dersine gidiliyor, o oluyor, bu oluyor, sürekli kadınlarla beraberim aslında birden böyle karma bir yere gelince, oğlanlar erkekleri görünce benim şey algım şaştı. Onun yoluna girmesi çok uzun zaman aldı, alamadı. Yoluna giremedi çünkü bir yandan şey de farklı. Şu da devam ediyor. Bir yandan hem böyle dışarıda kalıyorsun. Bu dışarıda kalma sebeplerinden birisi. Bir diğeri, **okumayı çok seviyordum. Her zaman çok sevdim Bitlis'e ilişkin söyleyebileceğim şey o. İlk kütüphaneye götürdü**

babam beni, delirdim ben, kütüphaneye delirdim. Her gün gidip oradan kitap alıyordum. Beni evde bulamıyorlardı bazen. Bir yere kapanıyordum. Dolaba girip kitap okuduğumu hatırlıyorum. Sadece bana dokunmasınlar. Uzak dursunlar. Ben şurada huzur içinde kitabımı okuyayım, bu hep devam etti. Hala da öyle lisede hem bu davranışı ayarlayamadığım için ayarlayamadığım için, kendimi dışarıda hissettim. Üstüne ben okuyorum, okumayı seviyorum ama çevremde kitapla ilişkisi olan kimse yok. Yani iyi kötü kimse yok. Örneğin şeyler vardır, böyle efsane hikâyelerde sahil kasabası vardır da, orda kitap okumayı seven birileri vardır. Bunlar birbirlerini bulurlar. Muhtemelen solcudurlar falan, hayır öyle bir şey yok. Gerçekten bir bozkır, hiçbir şey yok. Bu bakımdan da dışlanıyorsun. Dediğim gibi bana göre aslında çok kolay dersler. Öyle çok da ders çalışmıyorum ama, dersi derste dinlesen zaten geçeceksin bu akılsızlar dersi de dinlemedikleri için ben akıllı olduğumdan değil, onlar madem çalışmayacaksın, bir dakika dur dinle geçersin bu kadar kolay. Bir de notlarım çok iyi inek öğrencisin, tümden dışarıda kalıyordum, tümden dışarıda kalıyorsun. Bu yüzden bu lise döneminde şeyin daha da şiddetlendiğini söyleyebilirim ailemin baskısının, babamın çünkü neden, çünkü emekli oldu. Çünkü maalesef, çünkü bize sarmaya başladı (gülüyor). Onu niye öyle yaptın? Bunu niye böyle yaptın? Yok o da öyleydi böyleydi, yetmedi. Ya şunu hatırlıyorum. Hatırladığım babama, hayatıma, gençliğime, her şeye dair hatırladığım en travmatik anılardan birisi: Yarımca'da bir kız, Yarımca'da geldi gitti ben lise ikideydim o zaman, akşamüzeri yürüyüşe çıkılırdı ailece: annem, babam, iki kardeşim, ben. Yazın işte dolaşılacak ufacık yer. Karşıdan da bir arkadaşımın apartmanında, karşıda oturuyor hatta onlar da kız arkadaşım, onların komşusu var bir oğlan. Okul arkadaşı değiliz ama sadece arkadaşımın komşusu olduğu için bir merhabamız var. Çocukcağız geçerken beni gördü çok kibarca selam verdi. “İyi akşamlar merhaba”, dedi. “İyi akşamlar nasılsın?”, dedim. Ben bunun için işittiğim azarı sayamam. Ben nasıl olur da ailemle yürürken yoldan geçen birine, bir erkeğe, erkek dediğim 16 yaşında tıfıl benden beter bir şey yani ergen. Ona nasıl olmuş da selam vermişim. Ya da aynı dönemde apartmanın altında bir zücaciye dükkânı vardı bir adam, adam gey bir tipti. Kitap okuyordu, onu hatırlıyorum. Çok farklı gelmişti orada çünkü apartmanın önünde akşam vakti napıyosun işte birileri bisiklete biniyor, oturuyorsun, laflıyorsun... Çocuk da bir şeylerden söz ediyor, kitap o kadar önemli o kadar değerli bir şey ki, kitap okuyan birini görmüşüm. Onunla bir iki sohbet etmeye falan çalıştım.

Sonra onun doğum günü olduğunu öğrendim bir şekilde ve ona kitap aldım. Allah aşkına aldığım kitabı da söyleyim hep beraber gülelim: Peyami Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* (gülüyor) Allah aşkına şuursuzlukta...Peki o kitabın başına gelen ne oldu? Daha kötü babam bunu öğrendiğinde o kitabı yırttı, o kitabı yırttı, gözümün önünde o kitabı yırttı. Ben o çocuğa nasıl olur da öyle bir şey yaparım, yani bıraktım normal bir flörtü, sinemaya gitmek için yalvar yakar izin alamazsın. PETKİM, orada lojmanlarda oturan arkadaşlarımız var. Ayrıcalıklı bir hayatı vardır onların. Lojman tel örgülerin içinde onlara ait bir sinema salonu vardı ve çocuklar gençler benim arkadaşlarımın çoğu orada sinemaya gidiyorlar bunda ne olabilir? Bunun için izin alamazdın, izin alamazsın. İzin alabildiğim birkaç sefer var, nasıl olduysa *Logan's Run*'ı orda izlemişim mesela çok acayip iyi de filmler gösteriyorlarmış bu kısıtlamalarla, sınırlamalarla, baskılarla ama, şu da var aynı dönemde Duygu Asena'nın *Kadının Adı Yok* kitabını okumuştum. Yani bir yandan da okuma çabası sürüyor. Yakaladığım her şeyi bulup okumaya çalışıyorum. Elime geçen her parayı kitaba yatırıyorum. Çok net, çok net bir şekilde o olay olmuştu. O zaman gazetelerde de çok sansasyonel bir şeydi

hatırlarsınız. Babam da merak etmiş annemle demek ki. Aslında okuyan insanlar, evde her zaman kitap oldu. İşte her ay şey var. Altın Yayınları, Nobel ödüllü kitaplar, yayınlarmış. Ben çocukken onların kitaplarına dadanıp ne kitaplar okumuştum gerekli gereksiz, neyse okumuşlar sonuçta bunu ve aynı arkadaşıma kitap hediye ettiğim için kitabı yırtan adam, bana sokakta birisine bir çocuğa selam verdiğim için beni azarlayan adam, çok rahat bir şekilde beni karşısına alıp 'kızım okudum kitabı öyle öyle diyor'. Şeye takılmış o, sonradan anladım, oradaki cinselliğe takılmış. Hani şeyden söz ediliyor ya tecavüze benzeyen sevişmelerden falan. Hani bildiğin korkunç olmasından demek ki bunlar mutlulardı, hayatlarında annem ve babam. Şey kızım öyle değil korkunç bir durum yok. Kafanda böyle korkunç şeyler yetişmesine izin verme, evlilik hayatı iyidir, insanlar birbirlerini severler, bu başka bir şeydir, o orada yazdığı kadar ko.. Yani böyle de bir tutarsızlık var cereyanda kalıp o kadın nasıl ... gitmesin (gülüyor) madem onu diyorsun o öyleyse öteki ne? Bunlarla da bu çalkantılarla geçen dönemde kendini inşa etmeye çalışıyorsun. Bir şekilde durman gerekiyor.

Neyse lise bir şekilde geçti. Üniversiteyi kazandım ilk önce işletmeyi kazandım "***" "***" bunlar geçecek mi peki okulların adları geçmeyebilir yani sonuçta ben konuşma rahatlığı olması açısından söyleyeceğim tabii ki de "***" kazandım babam hatta şey demişti, beni ilk babam götürdü, beni kaydolmaya. İstanbul'a ikinci gelişim çünkü hiç gelmedim İstanbul'a yani ailemin yanından ayrılmadım ki. Babamın elinden tuttum. O zaman şeydeydi "***"'ndeydi "***" kampüsü oraya götürdü. Kampüsün önünde, kampüs de değil ufak uyduruk bir bina aslında orası "***" Üniversitesi'nin bir ek binası yemekhanesi işte şeye vermişler "***" Üniversitesi'ne vermişler zaten o yüzden de "***"'ni kazanamayanlar oraya geliyor aslında. "***" bizim gibi ama kazanamayınca hiç olmazsa yakın olalım deyip. İlk o yılda açılmıştı "***" İngilizce bölümü, o yüzden yüzde birden almıştı. Şunun için söylüyorum çok iyi öğrenciler vardı, çok parlak öğrenciler vardı. Kapının önünde arabalar bilmem neler, çok havalı tipler ben böyle, ya çok çocuk gerçekten çocuk, gerçek her anlamda çocuk. Diyelim ki, şu koşullardan gelen birinden söz ediyoruz onlarla asla aynı duygusal olgunlukta değilim. Bilişsel olgunluk olabilir, hani aynı sınavı vermişiz gelmişiz, ama asla aynı yerde değiliz onlarla.

Kızım demişti, ailemizin makus talihini sen yeneceksin. O cümle ile beraber benim şu minik omuzlarıma tonlarca yük bindi. Zaten ailenin makus talihi ne demek. Aile memur ailesi hayatı boyunca sürünmüş (gülüyor) her zaman işte. Kira ödemiş, ay sonunu getirmeye uğraşmış, aybaşı şenliklerle kutlanmış, yokluk nedir bilmiş, hani aç kalmamış, açıkta kalmamış ama bildiğimiz, yani milyonlarca memur, dar gelirli aile işte. Ama işte makus talihini nasıl yenecek bu kız. Çok da akıllı zaten çok parlak. Allahım Allahım "***" İngilizceyi bitirecek, onu havada kapacak bütün firmalar, CEO olacak inşallah (gülüyor). Ondan sonra paraya para demeyerek, müthiş müthiş şeyler yapacak... Yani ailemizin makus talihini yeneceksin kızım cümlesinin ardında yatan şeyler bunlar.

Sınavla ilgili şunu da söylemem gerekir. Dediğim gibi çok kötüydü aslında. Çok parlak bir öğrenci olduğum için o zamanki sınav sistemi korkunçtu. Bir sürü şeyi işaretledim ben seçerek, çünkü istediğim her yere girebiliyordum, ama kimse bana ne istiyorsun demedi, ben de düşünmedim. Öyle bir kavram yok. Yani ne istediğimi bilmiyordum. Sadece sınava ve puana göre yerleştiriliyorduk o yüzden sadece tıp ve hukuk istemediğimden çok emindim. Doktor olamayacağımdan çok emindim Allah'a şükür

böyle bir sağduyu göstermişim. Bir de hukuk bana korkunç geliyordu. Avukat olmak çok korkunç geliyordu. İnsanların hayatına karar vermek gibi bir durum var, çok ürkütücü geliyordu. Daha doğrusu o zaman sezgisel olarak, bu adalet sisteminin böyle kurallara bağlanamayacağını, daha farklı bir şey olduğunu hissettim, yani beni aşar demişim. Çok şükür bir ikisi dışında o yüzden "***" geçtim, aslında çok istediğimden, çok bayıldığımdan ya da hayatta en çok okumak istediğim bölüm olduğundan falan değil.

Bu şekilde geldim, hazırlık okunacaktı. Bir İngilizce sınavından geçiyoruz, eğitim İngilizce olduğu için. Muafiyet sınavını verdim bir şekilde. Taşra lisesinden gelmeme rağmen kursa gidiyordum çünkü. İngilizce seviyordum, dili seviyordum. Bir de yapacak daha iyi bir şey yoktu herhalde (Gülüyor). N'apayım, oturup İngilizce çalışıyordum demek ki neyse. Diğer hayatımdaki ikinci travmatik macera o oldu, kırılma o oldu. Kadın olma haline ilişkin kırılmalardan birisi, insan olma haline. Bir kere taşradan gelmişim İstanbul'a, kendini var etmeye çalışıyorsun, bir kız öğrenci yurduna yerleştiriliyorsun, yer bulduğun için çok mutlusun 10 kişi, 10 kızla bir aradasın bir odada alt üst ranzalar demir dolaplar. Yani şimdi yurtların hali şey gibi 5 yıldızlı otel gibi. O zamanın yurtları korkunç, işte günlerce sıcak su verilmez bilmem ne o ayrı bir hikâye. Bir yandan İstanbul'a uyum sağlamaya çalışıyorum. Bir yandan babamın şahane bir cümleyle bana yüklemiş olduğu ağır yük var. Onun altından kalkmaya çalışıyorum. Çok iddialıyım çünkü derslerin iyi olması gerekir. Alışkın değilim ben derslerimin kötü olmasına, başarısızlığa, sınavlarda başarısız olmaya, çakmaya, hiç alışık değilim bu bir hırs değil. Yeterli olma hali yani kötücül bir hırstan söz etmiyorum. Burada bazen öyle gibi anlaşılıyor ama bunu yapabilirim, yapabiliyorsam yapmam gerekir. Daha çok bir sorumlulukla birlikte gelişen bir şey. Bir de ilişkiler var. İnsan ilişkileri var. Sınıfta herhalde 100 kişi falandı o zaman. Muafiyeti geçtiğim için ben 1. sınıftan başladım. Doğrudan doğruya "***" birinci sınıftan başladım.

E hadi başladı mı dersler İngilizce. Ben de demişim ki tamam İngilizcem iyi ki muafiyeti geçtim ama İngilizcenin iyi olmasıyla, İngilizce derslerinde İngilizce not tutmak çok farklı şeyler. Yetmiyor sınıfta işte. Avusturya liseliler bir tarafta, Robert Kolejliler diğer tarafta Alman liseliler. En böyle uyuz olanları Avusturya liselilerdi onları hatırlıyorum. Çünkü hepsi sanki şeyden çıkıp gelmişlerdi, sanki hepsi balo salonundan çıkmışlar. Hepsi öyle çok şık, çok zarif, sanki kuğu gibi yürüyor. Kız erkek geliyorlar, ben salak böyle: 'Merhaba, nasılsınız?' falan diye gidiyordum ve yüzüme bakmadıkları zamanlar oldu (Gülüyor). Artık nasıl çırpınıyordum. Üst baş hani, onların bir moda takip ettikleri modalar markalar vardı. Benim öyle bir kavram da yok ki kafamda. Annem dikmiş mesela üstümdekini ya da ben örmüşüm. Öyle bir şey yok, algı yok öyle bir değerlendirme yok zaten. Yani ben de onları çok şahane olarak görmüyorum. Gidiyorum o kadar onu sonradan düşündüğümde çok şaşırdım. Dedim ne kadar safmışım. Aslında hani bu bende bir şeye de sebep olmamış, ezikliğe de sebep olmamış. Çok net bir şekilde gitmişim yanlarına ama hep ret gördüm bu sefer de. Kimler seni yanına çekmeye çalışır? Hadi bakalım okuldaki politik gruplar, ahan da bir ördek geldi biz bunu avlayalım, solcu bacılarım, solcu abilerim bu sefer de onlar. Yok hayır burası da uymuyor, yani bu da değil, o da değil. Böylece o üniversitenin ilk yılındaki birkaç ay korkunç zor geçti. Çok, çok, çok zordu. Ne yapacağımı bilemedim zaten. 2. ay falandı herhalde çok uzatmadan ailemle de konuştum ve dedim ki ben bunun altından kalkamıyorum. Çünkü sınıfta kimseyle konuşamıyorum. Kimse beni aralarına almıyor dışarıda kaldım. Aralarına giremiyorum, dersi dinleyemiyorum.

İstanbul'da yabancıyım (gülerek) yön duygum olmadığı için sürekli kayboluyorum ve sürekli çok yürüyorum, sürekli yürüyorum, sürekli kayboluyorum, başım dönüyor ve pes etmeden hepsiyle baş etmeye çalışıyorum, çok zor. Dedim ki ben dilekçe vereceğim ve hazırlığa geçeceğim, kaldıramıyorum. Gerçekten dilekçe verdim idareye. Onlar da şaşırdılar ama dedim ki çok ağır geldi bana düşündüğümden daha ağırmış hazırlığa geçtim. Hazırlıkta da şansıma halen arkadaşlığımız sürdüğü çok tatlı bir arkadaş edindim, hemen, hemen. O da asker ailesi babası albaydı, müzik yapmak istiyordu. Kız böyle çok tatlı, ilk birbirimiz görür görmez çok sevindik. Onunla hazırlıktaki o bir yıllık hazırlığı oryantasyon süreci gibi geçirdik. Benim için öyleydi. İstanbul'da gitmediğim yer kalmadı, öğrenci olarak yararlanabileceğim her türlü etkinlikten yararlandım.

AKM'nin hiçbir etkinliğini kaçırmadan operalar, baleler, klasik müzik konserleri üye olabildiğim bütün kütüphanelere üye oldum. Alman Kültür'den Amerikan Kültür'üne kadar sergiler, konuşmalar. Şu anda çok yaygın, çok rahat öğrenciler o zaman bu kadar yoktu, biz olanları yakalamaya çalışırdık. Açık havadaki konserleri dışardan dinlemeye çalışırdık. Ama bu oryantasyon süreci bana çok iyi geldi. Yurtta kalırken yine böyle bir iki kafa dengi arkadaş buldum, kitap okumayı seven. Hayatımda en çok kitap okuduğum dönem olabilir. Deliler gibi okuyordum. Okuldan geliyordum, ranza üst kattaydı, benim ikinci katta oraya çıkıyordum, çok fazla konuşmak istemiyordum galiba, insanlarla konuşmak. Deliler gibi okuyordum, yazıyordum, okuyordum, yazıyordum. Bana çok iyi geldi o. Böylece kazasız belasız çok delirmeden (gülüyor) atlattım. Birinci sınıf görece iyiydi. Ha bu arada tabii şeyler kendimizce hala bir sevgilim yoktu, hala bir flörtüm yoktu. Ama çok platonik böyle tatlı tatlı, diğer bu çok sevdiğim arkadaşım da böyle duygusal olarak benim gibi çok fazla gelişmemiş, biraz çocuk kalmış birisi olduğu için, biz şey platonik, uzaktan gördüğümüz tipine bakarak çok beğendiğimiz saçı uzun diye bayıldığımız yok çantası bilmem ne diye tamamen şekilci şeylerle kendi kendimize eğleniyorduk. Mutlu oluyorduk. Birinci sınıf da bu şekilde geçti aşağı yukarı. Birinci sınıf idare ediyordu, çünkü istatistik gibi bir ders vardı, matematik vardı. Ve orda yani bir şeyler yapabiliyordun. İstatistik dersi, sınıfın en yüksek notlarını almışım çünkü çok zevkliydi, çünkü ortaya bir şey çıkıyordu. Bir şey var nasıl diyeyim; veri var veriyi işleyerek neyi elde edeceğini biliyorsun, formüllere yerleştiriyorsun hani bir rapor da çıkarıyorsun. Bana bu çok zevkli geliyordu, çok mantıklı geliyordu. Fakat ekonomi dersini asla anlamıyordum. Kendimi bildiğin geri zekalı, geri zekalı hiçbir şey anlamıyordum zihnim kapanıyordu, okuyordum, kitabı okuyorum ama anlamıyorum. İnsan okuduğunu anlayamayabiliyormuş, anlamıyorum kaldım. İttire kaktıra filan geçtim ama sonra anladım ki bunu anlamıyorum ve bu beni çok mutsuz ediyor yani anlam veremiyorum. Ben bunu niye okuyorum? Bu okuduklarım gerçek hayatta benim ne işime yarayacak? Hiçbir anlamı yok benim için bir yandan da para kazanmak lazım. Ne yapalım ne edelim çünkü aileden fazla para gelmiyor gelemez. İstanbul pahalı, yapmak istediğim başka şeyler var. Anket yapmaktır, ufak tefek işlerdir bulabildiğimiz işlerle uğraşıyorsun.

Sonra okul şeye taşındı "***" taşındı oraya gitmeye başladık. İkinci sınıftı galiba, ben ikinci sınıfa giderken şimdi oğlumun babası olan eski kocamla da belediye otobüsünde tanıştım. Bu yolda, okula giderken. Çünkü çok, bir saat süren bir yolculuk idi. O gün de çok kalabalıktı, her zaman olduğu gibi. Biz en önde sıkışıp kaldık şoförün önünde. Şoför zaten bilse bu hikâyeleri epey eğlenirdi eminim. Yol boyu sohbet ettik. Tiyatrodan konuştuk, ondan konuştuk, yani çok hoş bir sohbetti, çok çok hoş sohbetti. Birbirimizin

adını bile öğrenmeden ayrıldık. Çünkü ben bir durak önce iniyorum o iki durak sonra iniyor. ‘İyi günler’, dedim o da ‘iyi günler’, dedi. İndim adın ne demedim, o da demedi. Aradan iki ay filan geçtikten sonra tekrar karşılaştık bu kez isimlerimizi sormayı akıl ettik neyse ki. Ondan sonra bir ilişki başladı. İlk ilişkim de o oldu, böyle ciddi. Çok etkilendim deli divane âşık oldum. Fakat tabii ki kader ağlarını örecekti, ördü. Meğerse bu arkadaşımız gayet politik bir arkadaşımızmış, gayet ağır solcu abilerimizdenmiş. Benden küçük olmasına rağmen, 2 yaş küçüktü benden ve o dönem 90, 92 dönemi. Şunu da söylemek lazım bunları da anlatırken çok kişisel şeylere girdim. O dönem politik durum neydi? İklim neydi? Değişen çok fazla bir şey yoktu herhalde, öğrenciler üzerinde çok fazla baskı vardı. Ben öğrenci kısmını tabii ki çok daha net hatırlıyorum, ama kesin olan şu var; ben galiba her zaman çok kıyısında kaldım, bütün bu çoğu politik örgütlenmelerin eylemlerin kıyısında kaldım. Belki o yüzden çok uzun uzun anlattım kendi kişisel durumumu. Bütün bunlar beni o kadar fazla yoruyor ve o kadar fazla enerjimi alıyordu ki. O tarafa zaten çekmeye çalışıyorlardı. Dedim ya diğer okuldaki örgütler hemen, hemen geliyorlar yani seni görüyor diğerlerinin arasında değilsin sürünün içine girmemişim, e kılık kıyafetin duruşuna bakıyor, ah diyor, bu bizden. Yani dedim ya damgalı eşek gibi dolaşıyoruz, gerçekten öyle. Evet ben onlardanım, ama onlar gibi de değilim. Onların eylemlerine katılmak hiçbir zaman içimden gelmedi, anlayamadım çünkü yaklaşımlarını. Her zaman ya var ya yok, çok böyle sert, tamamen sert hatlarla çizilmiş ve siyah ya beyaz. O bana hiçbir zaman uymadı. Daha farklı bir şey olmalıydı belki. Neydi bilmiyorum onu hep aradım, bu beni çok rahatsız etti. Çünkü bir yandan vicdanın sana başka türlüsünü söylüyor. Zihnin başka türlüsünü anlatıyor. Okuduğun ettiğin şeylere karşı duyarsız değilsin. Yani bu uzak durmak, benim hazırlıkta yüzüne bakmayan insan grubuna dahil olduğum anlamına asla gelmiyor ama diğer tarafa da uyumlanamıyorum. Diğer tarafa da gelemiyorum. O yüzden o, arada kalma hissi ayrı bir yıpratan unsur olarak her zaman varlığını korur, halen de vardır. Halen de yaşarım, halen de yaşarım öyle bir durumu. Bu konuda yalnız olmadığımı da biliyorum. Ayrı zamanda politik açıklamalara da sebep oluyor, başka şeyler de çıkıyor işin sonucunda, felsefe yani başka bir şey değil. Neyse tekrar dönecek olursam o, 90, 91 yıllarında öğrenci hareketi çok güçlenmişti, pek çok sol örgütün gençlik örgütleri iyice varlık göstermeye başladığı için onların üzerinde çok yoğun bir baskı vardı ruhsal...

Eski eşimden dolayı sonradan öğrendiğim birtakım hikâyeler bunlar. İstanbul'da ve Bursa'da operasyonlar, gözaltına alınanlar, tutuklamalar, infazlar çok oldu. İşte tam o döneme denk geldi. Biz birbirimizi bulduk. Ah dedik fakat ayrıldık çünkü o içeri girdi, baya bir kaldı. O arada bunları bana söylemeden oluyor bunlar tabii. Çünkü o sırada ben gökkuşağı renklerde kazaklar giyip ortalarda dolaşırken, bunları herhalde hani söylesem ne anlayacak diye mi düşündü, onu bilmiyorum ama sürekli sana zarar verir dedi, bu durumda bizim devam etmemiz. Sonuçta arada başka bir iki kişi oldu o yokken. Sonra tekrar o geldi çok yıpranmış olarak, neyse ve tekrar görüşmeye başladık. Aradan bir yıl geçtikten sonra ve şeyi sorgulamaya başladım ben, onun sayesinde oldu bu o yüzden belki ona yer vermemin önemli sebeplerinden birisi neden “***” okuyorsun neden “***” okumuyorsun, eğer bunu gerçekten seviyorsan yapmalısın, iyi yaptığın bir şeyi yapmalısın. Bunun üzerine, örneğin ekonomik doktrinler tarihi vardı, onu verdi, benim elime dedi ki, ‘sen bunu bir oku çalış’. Allahım ders çalışır gibi çalışıyorum, çünkü buluşmaya gideceğiz bozacıda buluşacağız, boza içeceğiz ve ben ekonomik doktrinler tarihini çalışmış olmalıyım. Çok romantiktik (gülüyor), tabii ki çalışamıyorum, tabii ki anlamıyorum falan. En son işte o zaman şey gündeme geldi acaba sen bu okulu bıraksan mı ne yapsan. Fakat okulu bırakmak kolay değil çünkü o

makus talih yenilecek bir kere (gülüyor), yenilecek bir talih var. Aileye nasıl söyleyeceksin bunu. Sana güvenmişler etmişler, sil baştan yapamazsın.

Bu arada biz eski kocamla eve çıktık. Ailemin haberi yok. Bunlardan da hiç haberi olmuyor ailemin, hani o kitap yırtan adamın hiç haberi olmuyor tabii ki! Eğer sonradan bunu da düşündüm, eğer o kitaplar yırtılmasaydı, bu kadar baskı kurmasaydı, ben bunları onunla paylaşmayı çok isterdim, onunla konuşmayı çok isterdim, yol göstermesini çok isterdim. Annemin de çok faydası olmadı bana bu konuda. Çünkü onlarla bu konuları hiç konuşamadım. **Hep kendi başıma yolumu bulmaya çalıştım ve bu çok yorucu ve yanlışlarla dolu bir yol olabiliyor. Çünkü yanlış yapıyorsun.** Ha dedim onlar bana söyleseydi de muhtemelen ben yine burnumun dikine gidecek, aynı yanlışı yapacaktım, ama yapmayabilirdim de. O ilişkinin nasıl olduğuna bağlı çünkü olmuyor mu hayatımızda dostlarımızla da konuşuyoruz. Dostumuz, arkadaşımız bize diyor ki ya şunu şöyle düşünüyorsun ama şunu şöyle yapsan daha iyi olur. Düşünüp değerlendirip hak verdiğimiz ve ona göre davranışımızı değiştirdiğimiz zamanlar olabiliyor. O yüzden. **Kadınların çoğunun yaşadığını düşünüyorum bunu. Bir konservatif aile yapısı yüzünden. Atılan yanlış adımlar, ödenen bedeller çok fazla. Eğer daha şeffaf daha paylaşımcı daha insani ilişkiler en başından kurulabilse bu ailelerde bizim hayatlarımız da daha mutlu demeyeceğim, mutluluk değil buradaki, maksat daha dengeli, daha az yıpratıcı, daha az yoran hayatlar olabilirdi. Çok yorucu oluyor diğer türlüsü.**

Neyse biz sonuçta eve çıkmıştık. Ben yavaş yavaş okulu bırakmak niyetini benimsedim sınava girdim sonuçta. Bu dediğim 4. yılı buldu, yani 4. yılı buldu. Okulu bitirip yani birinci okulu bitirip, “***” bitirip diğer okula geçebilirdim. Ama o dönem kimdi? İkinci üniversitenin harcını bir buçuk katı fazla yapmak gibi bir planları vardı. **Tabii ki bu memlekette hiçbir zaman kendimizi güvende hissedemeyiz.** O kanun kaldırıldı ama en azından öyle bir fikir bunların zihninden geçtiği için, aman dedim ben kendi harcımı zor ödüyorum, ödeyemiyorum tam istediğim bir bölüme girerim. Ondan sonra harcı ödeyemezsem okuyamam. O yüzden “***” hiç bitirmeden diğer tarafa geçtim.

Geçtiğim yıl sebebini hala hatırlayamadığım bir şekilde evlendik. Ya onu o anda onlar neye kızacaklarını bilemediler ki çünkü ben o sırada evlenmiştim de onlardan habersiz. Yani şey yapamadılar, kafaları çok karıştı, yani hangisine ne kadar kızacaklarını bilemediler. Ondan başka bütün süreçten önce yaklaşık bir 5-6 ay kadar benden hiç haber alamadılar. Onları hiç aramadım. Cep telefonu yok, hiçbir şey yok ve bir şekilde eski kocamdan dolayı hani politik bir çevreye girdiğimin de farkındalar. Benim aslında her zaman çok yatkın olmamdan çok korkuyorlar çünkü aslında ruhum, gönlüm o taraflara, o taraflara doğru gidiyor. Hani bir şekilde kıyısından dönüyorum. Benden hiç haber alamadıkları o uzun sürede zannediyorum şunu fark ettiler, benden asla haber alamayabilirler. Hani biraz daha üstüme gelirlerse, kaybedebileceklerini anladılar sanırım. O yüzden biz şöyle evlendik gittik. Bandırmalıydı Bandırma'da gün aldık gittik yoldan geçen iki kişiyi şahit olarak çağırdık. Ne onun anne babası ne benim anne babam hiç kimseyi çağırmadık. Baya üzerimizde kot falan, çok ufak da gözüktüğümüz için ben 22 yaşındaydım, o 20 yaşındaydı. Akıl alır gibi değil, evlendik ve döndük. Zaten evimiz vardı, bizim portakal kasalarından kitaplıklarımız vardı, yer yatağımız vardı, iki tane tenceremiz vardı. Yetiyordu bize yani onlar. Kocaman bir salonu vardı. Büyük bir ev bulmuştuk. Salonda hiçbir eşya olmadığı için şeyden kapıdan pencereye ip gerdik

çamaşırlarımızı orda kurutuyorduk. Bomboştu salon (gülüyor). Tekrar evimize geri döndük, onun ailesi bize yatak odası göndermeye kalktı, gönderdi, paketleyip iade ettik.

Böyle de bir asi tavır, hayır, biz yapıcaz! Böyle olunca gerçekten annem, babam, ailem şaşıramadı, kızamadı, hiçbir şey diyemedi. Çünkü zaten artık onlardan uzun süredir para almıyordum. İşte, anket yapıyordum, bir şeyler yapıyordum. Ne iş olsa yaparak, bir şekilde kıt kanaat geçinerek, onlardan para almayı bırakmıştım. Bir de dediğim gibi uzun süre görüşmeme hali onları epey ürküttü, ama annem yıllarca şey dedi, 'kızım hani sen ne yapsan hiç şaşırmayacağım, burayı da bırakırsın sen, Rusça'ya başlarsın, onu yaparsın, bunu yaparsın'... Yapacağım hiçbir şey şaşırtmaz onları. Neyse diğer okul başladı. Filoloji başladı. Evlilik hayatı başladı. Buraya ilişkin neler söyleyebilirim? Bunların bir kısmını hep unutmaya çalıştım (gülüyor). Unutmak istediğim dönemler ya (gülüyor) çok iyi dönemler de vardı. Dediğim gibi, çok aşık olarak evlenmiştik, çok çok aşıktım, o da çok aşıktı çok güzel günler, çok güzel anlar tabii ki hatırlıyorum, dediğim gibi her şeyi kendi kendimize yaptık. Onu yaşamanın mutluluğu ayrı.

Arkadaşlarımız öyleydi, hep politik bir çevreydi. **Kayıplar çok oldu, bu infazlar yargısız infazların yaşandığı dönemdi. Onların çok acısını yaşadık. Çok korkunç dönemlerdi, çok karanlık dönemlerdi, yani 90'lar sanki nedense böyle çok nostalji ile anılıyor, çok iyi yıllarmış gibi anılıyor ama asla değil. Ben insanların çok acı çektiğini, o dergileri hatırlarsın belki Çubuklu'da Mikrop diye bir dergi, mikrop muydu o böyle kapağında bir çocuğun çizildiği, çünkü annesinin babasının gözlerinin önünde öldürüldüğüne tanık olan bir çocuk vardı örneğin. Çok karanlık çok korkunç günlerdi**. İşte o dönemde filoloji devam etti. Çok zevkle okudum çok, çok zevkle okudum. İşte tam istediğim bölüm oymuş, filolog olunca n'olacak onu bilmiyorum ama… O dönemde yine para kazanma derdi, bir şeyler yapmak gerekiyor. Bir de bir şey yapmadan duramayan, illa bir şeyler öğrenmek isteyen bir yapıda olduğum için (gülüyor). Bilgisayara merak sardım. Çünkü zaten o bilgisayarcıydı, bir gün o bana, 'sen bunu yapamazsın', dedi. Benim için yeterliydi bu. Zaten bunu yapamazsın dediği anda, sen misin bunu yapamayan diyerek bilgisayar eğitimi vermeye başladım. O zamanlar şey vardı, Microsoft Office'in Word programı Word 2 0 artık şimdi herkes onu biliyor. Yani bilerek doğuyormuş gibi düşündüm ama o zaman insanlar gerçekten bilmiyorlardı. Merter'de tekstil fabrikalarına gidip koca ofise Word'de yazı yazmayı öğrettiğimi filan hatırlıyorum. Ya şaka maka saatine 25 dolar falan para alıyordum. Düşün yani çok iyi para alıyordum. Ve o zaman şeyi fark ettim, anlatmayı da çok sevdiğimi, yani öğretmeyi anlatmayı, çünkü derse gitmeden önce hazırlanıyorum. Ders planımı çıkarıyorum, materyallerimi hazırlıyorum hani öyle. O da şunu sağladı hani ara eleman oldum. Şey değilim ben mühendis değilim, bilgisayarcı değilim, elektronikçi değilim. Edebiyatçıyım ben, yani sözel ağırlıklıyım ama anladığım şeyi anlatabiliyorum. Şeyi gönderiyorlardı, mühendisleri, gönderiyorlardı. Sonuç alınamıyor, ben gidiyorum, izah edeyim ya şunu demek istiyor aslında diyerek çünkü aynı onların nerde takıldığını biliyorum, ben de anlamıyorum. O dönem çok keyifliydi o yüzden. Okulun son senesinde hamile kaldım, 96'da. Öğrendiğimde bir şoktu. Planlı değildi hiç hiç planlı değildi. Hatta bir süre şeyi düşündük aldırabilirdik. Çünkü arkadaşlarımızdan gençlik yıllarında çok yaşanan bir şeydir plansız hamilelikler, çok kaza hamilelikleri olur. Hani şey çok sıradan bir olay çok sıradan demiyim de asla küçümsemek azımsamak için değil, çevremizde sık yaşanan diyeyim, yani

karşılaştığımız tanık olduğumuz olaydır kürtaj ya da bebeği alınması. Bir hafta filan düşündük. Aslında okul bitmemişti, hala çok parasızdık. Yani çocuk yetiştirmek, yani anne olacağım hissi hiçbir zaman olmamıştı. Hatta tam tersine çok komik. Tam ben hamile olduğumu öğrenmezden 2 ya da 3 ay kadar önce Ankara'da bir arkadaş grubuyla dışarıda bir yerlerde takılıp şaraplarımızı içerken, tam da o günlerde şeyi okumuştum. Lawrance'ın, Lawrance'ın, *Lady Chatterly'in Sevgilisi*'ni okumuştum. Çok çok etkilenmiştim romandan. İşte ondan filan konuşurken çok klasik, klişenin dibi o sırada duymuş (gülüyor) yukardaki (gülüyor). Allah'ın sopası yok dediğimiz şey, meğer o sırada belki hamileydim de bilmiyorum. Yani demek istediğim nasıl hiçbir zaman illa evlenmeyeceğim derken bir de olmayıp arkadaşların arasında ilk evlenen kişi olduysam, aynı şekilde, mutlaka çocuk sahibi olacağım anne olmak istiyorum, hiç öyle bir öyle hissim bir düşüncem yokken birdenbire geldi "***". Ve dişimi sıktım, aldırabilirdim, olmayabilirdi ama eğer öyle olsaydı kendimi iyi hissetmezdim. Ben, ben olmazdım diye düşündüm. Bu da çok öznel bir şey. Hani herkes çok farklı yaşıyor. Belki başka bir zaman ben de farklı yaşardım, başka hissederdim o zaman da onu hissettim.

Sonuçta "***" doğdu. Biz evimizi değiştirmek zorunda kaldık. Ve bizim aslında boşanmaya giden yoldaki ilk taşımız "***" olduğunu bir yerde, onu sonra geriye bakıp tartabiliyorum. Benim değişimimde, dönüşümde çok etkisi oldu. Bütün o sürecin hamilelik sürecinin, her şeyin. Çünkü bir kere çok rahat bir hamilelik geçirdim. Çok çok rahat. Deliler gibi yedim, aşırı yiyebiliyorum çok güzel bir şeydi. Hamilelerde hormonların değişmesinden dolayı duygular altüst oluyor, ağlıyorlar. Ben gülüyordum. Yani her şeye gülüyordum, her şeye. İnsanlar yanımda espri yapamaz olmuşlardı (gülüyor). Duruyorlardı sadece çünkü ben gülme krizine giriyordum ve nefes nefese kalıyordum. Hele son aylarda başıma bir şey gelecek diye tıp oynuyorlardı yanımda (gülüyor). Böyle sinir bozucuydu. Yani hamilelikle ilgili bir şey olmadı. Bir tek benim annemler, annem ve kayınvalidem arasındaki anlaşmazlıklar, didişmeler işte yok o bilmem ne battaniyesiymiş perdesiymiş...Onlar çok üstüme bastı. Kovacağım kovamıyorum**. Aile, aile korkunç bir şey**. Bu ailenin böyle olmaması gerekiyor yine o baştaki kozlar, ajitasyon dediğimiz şeyler sadece ahlak üzerinden değil, davranış şekilleri üzerinden de gelişiyor aslında. Çocuğunla ilişkinin nasıl olacağı, çocuğunu nasıl karşılayacağını, evine nasıl perde alacağın. O, oraya da nüfuz etmeye çalışıyor. Hani senin başkalarına selam vermeni geç artık oraya karışamıyor. Evlenmene karışamıyor, ama perdene karışarak tatmin edecek kendini. Bir tek o zorluk vardı.

Evimizi değiştirdik çünkü işte "***" için daha ferah bir ev gerekiyordu. "***" doğdu, "***" çok yoğun çalışıyordu. Ve şey oldu kopma başladı, kocamla aramızda kopma başladı. Çünkü bir yandan ben evdeyim sürekli çocukla, bebekle ilgileniyorum bir paspasa dönüşmüş durumdayım. Her an temizlik yap, ütü yap çocukla ilgilen, onu yap bunu yap ama akşam eve geldiğinde, hala eskiden olduğu gibi onunla sohbet eden karısını arayan bir adam olabiliyor. Mesela, 'bugün ne yaptın?' diyor, 'ne okudun ne yazdın?', elinin körünü (gülüyor) ölmüşüm ben, çocuğu oraya götür, buraya getir. Ondan başka biraz şey var nasıl diyeyim? Çok ciddi sadakat sorunlarının yaşandığı zamanlar oldu bunlar, çok yıpratıcıydı. Bunlar çok korkunç dönemlerdi. Ben on yıl kocasına kör kütük aşık bir insandım ben, aşklar kolay kolay bitmiyor, hani olmasa, neden bitsin onu çoğaltabilirsin hatta inanıyorum ki. Bunlar da yaşanmaya başlayınca yavaş yavaş kopma tabii. **Şey var ev, evde kaldığımda ya da ev işi, ev işi her şeyi bitiren, her şeyi bitiren mesele, evde yaşamak, ev işi en basit, her şeyi bitirir**. (-şu anda olduğu

gibi) (gülüyor) evet yani. O zaman da şey gibi değil, dediğim gibi ben koşturuyorum ediyorum, gülle gibi yoruluyorum ve şunu istiyorum mesela, ya hafta sonu bir nefes almak istiyorum bir çıkıp dolaşmak istiyorum. Hayır, o zaman da beraber dolaşıyoruz ailelerle. Ya bir yalnız kalmak istiyorum, çimlere bakacağım, belki sade duracağım havaya bakacağım, belki bir şey yapmayacağım sadece duracağım. Bunlara hiçbir zaman cevap bulamadım, bunlar hiç olamadı ve ben bunlardan ne kadar yakındıysam da dile getirdiysem de cevap alamadım duvara konuşuyormuş gibi. Ve karşımdaki insan asla maço bir insan değil, dediğim gibi adam solcu, şey değil. Hani sen kadınsın yerin mutfaktır asla böyle bir insan değil, son derece eşitlikçi hesapta, hesapta benden ev işi beklemeyen yemek beklemeyen... Ama şöyle mesela ben lavaboyu temizlemiyorum dediğimde iki hafta temizlenmiyor mesela **çünkü rahatsız oluyorsan kendin yap, kim rahatsız oluyorsa o yapar, bu bir dönem çok yaygın bir mantıktı bizim o sol çevrede. Var ya o kot mont döneminde nerden öğrendiler bunu bilmiyorum. Allah onların cezasını versin (gülüyor) bir şekilde bunu öğrenmişler benimsemişler bir de rahatsız olan temizler ya, 'sen rahatsız olmuyorsan pissen benim günahım ne, Allah aşkına!' diyorsun.** Ya bunlar ufak ufak ayrıntılar tabii, bunlar toplandı toplandı birdenbire olan şeyler değil en son ben bunları yazarak anlattım birkaç kere oldu ve bana gerçekten şunu söyledi, 'neden daha önce yazmadın?'. Anlattım, çünkü anlattım yani... **Meğerse okuyunca anlıyormuş böyle bir zihin varmış, böyle bir zihniyet varmış.**

E tabii, ben de soğuma başladı, tam bir kopma başladı, çok net bir kopuş. E ben boşanmak istiyorum, o sırada oğlum 4 yaşındaydı ve çok küçüktü. Doğduğundan beri hep beraberdik, ben çalışmamıştım ona ben baktım yani hep hep hep beraberdik. Ne beklenir ayrıldığımızda? Çocuğun bende kalması beklenir. 'Hayır, bende', dedi. Sende kalacak bende kalacak, sende kalacak bende kalacak. İlk telaffuz ettiğinde galiba ikinin sonuydu yani üçün başıydı biz o bir seneyi bir seneden biraz uzun bir süreyi bunun didişmesiyle geçirdik. Aynı yatakta yattık. Birbirimize dokunmadık. O dokunmak istedi. Ben ittim. Öyle korkunç bir sinir hali ile geçen bir dönem. En son eğer çocuğumuzu '"***"', oğlumu ben alırsam yani velayeti sen alırsan'... dedi, ... 'intihar ederim', dedi. Ben bunu yapacağını o kadar biliyordum ki insan tanır değil mi, biliyorum çünkü adamı biliyorum. Bu adam kaç gün Ankara'da kalmış tek kelime çıkmamış bir adam, öyle bir tip. Biliyordum çok korkunç bir dönemdi, çok korkunç bir dönemi. Ve bu dönemde bu birbirimize dokunmadığımız o korkunç dönemde bana çiçekler getiriyor, kitaplar hediye ediyor, evde bir şeyler yapıyor. **Ve ben içi boşalmış, böyle içinden ruhu gitmiş, böyle geriye sadece kabuk kalmış birisi gibi sadece izliyorum onu.** Yani bu kadar zamandır niye yapmadın, beni bu hale getirene kadar! Yani onun da bir kıymeti kalmıyor ki, artık hiçbir anlamı yok, hiçbir anlamı yok bunun! İki seçenek vardı; ya sürdürecektim bu şekilde ve kendini iyileştirme çabası içinde olan bir adamla hani bir yandan çaba gösteriyor dışarıdan bakıldığında cidden böyle bir adam gözüküyor. 'Bak adam da elinden geleni yapıyor ama sen de çok tutturuyorsun çok inat ediyorsun', deniyor. Ama ben biliyorum, bir kere içimde kırılan şey kırılmış, kopmuş artık bir daha bağlayamam onu. Ya o şekilde sürecek ben darılmayacağım ya da ayrılacağım ama oğlum onda kalacak ben bir şekilde yine ben olacağım. İkincisini seçtim çünkü şunu düşündüm, o dönem çok öyküler yazardım, hala öyle yazmayı çok seviyorum. Dedim ki sonra oğlumu yani eğer sürdürseydim biliyorum ki bu öyküleri bir daha yazamam bir daha elime kalem alamam çünkü içim kuruyacak, içimde bir şey kalmayacak benim. 'Olur dedim. Belki yıllar sonra mesela eline defterlerim geçecek, 'anne', diyecek 'sen neler yazıyormuşsun niye yazmadın?', Ben de ona diyeceğim ki, 'çok mutsuz oldum

sonra... Çünkü senden ötürü' (gülüyor). Dedim ki böyle bir durumda çocuk bana diyecek ki, 'neden, niye benden ötürü olsun? Benim yüzümden yapmasaydın keşke', diyecek. Sonuçta ayrıldık ve "***" onda kaldı.

O ilk birkaç haftanın acısını hiç şimdi anlatırken bile boğazım düğümleniyor. Ki aradan geçti bilmem 20 yıl, bunun acısı hiç hiç dinmedi, hiç dinmedi o "*" olmadan geçirdiğim birkaç geceyi, çünkü ben (sesi titriyor), her gece onun yanında olurdum, o benim yanımda olurdu**. Yetmedi bu 2000-2001 krizine denk geldi o dönem çok iyi bir işim vardı, o işi kaybettim. Parasızlık bilmem ne. Tabii ki nafaka almadım, tabii ki hiçbir şey almadım hiç öyle şeyler olmadı. Bunları talep etmek çünkü talep etmeye kalkarsam bile, o zaman bir şirketimiz vardı o şirketin borçlarından söz edildi. Yani aklı selime davet edildim. Kızım sen para istiyorsun ama bak beraber borç yaptık madem her şey ortaklaşa borcu ödeyelim oldu. O dönemden 2001 krizi ile beraber çok korkunç başka bir döneme girmiş oldum. "***"'daki evime geçtim ilk başta iyiydi dediğim gibi, sonra işler azalmaya başladı, bu arada web tasarımı öğrenmiştim onu es geçtim, sadece bilgisayar eğitimi değil (gülüyor). Hala durmayıp altın bilezik takmaya devam eden birisi olarak Web tasarım öğrendim, kendi kendime, yine o şekilde bulduğum işler vardı çok parasız kaldım, çok çok öyle böyle değil gerçekten "***"'nın göbeğinde 2000'lerde aç kalarak 44 kiloya falan düştüğüm dönemlerdi. Çünkü hafta için o kadar parasızdım ki "***"'yı sadece hafta sonu alabiliyorum. Hafta içi günde, işte ne yiyebiliyorsam içebiliyorsam bir süt alıyordum. Ufak tefek bütün paramı hafta sonuna saklıyordum ki "***"'ya iyi bir şeyler yapabileyim.

Bu sırada, ama babası bir şekilde kazanıyordu para ve onu gezilere götürüyordu. Gezilerden geri gelmiyorlardı, yani bu nafaka meselelerinde hep onu düşündüm, hep düşündüm bu yapılan benim yaşadığım şeyin çok kötücül olduğunu düşünüyorum ve nasıl kabullenmişim, nasıl başa çıkmışım bilmiyorum. Herhalde. "***"'yı düşünerek ya da elimden başka bir şey gelmiyor herhalde. Yaptığı şeyin çok gaddarca olduğunu düşünüyorum. Eğer sen çocuğuna gezi olanakları sunabiliyorsan, yani çocuğunu iyi yaşatabiliyorsan annenin o kadar gücü yetmiyorsa, anneye değil çocuğuna verecek, çocuğu için anneye vereceksin ki anne de ona aynı şeyi verebilsin. Çocuk sürekli bunu yaşamak zorunda kalmasın. Bu şekilde. Zaten bu çok iyi gitmedi şeye kadar devam etti bu süreç, 11 Eylül 2001'de miydi 2001... (-Evet) ikiz kuleler hikâyesi... Şeyi hatırlıyorum tam o gittim "***"'deydi babasının yeri bir para meselesi var yine. "***"'daydı iş yeri. Gittim, anlaşamadık tabii ki, orada kendimi tuttum. 'Tamam', dedim bir de hani burnumuz yere düşse eğilip almayacağız ya öyle bir gururlu halimiz var, onurlu halimiz var burnumu, kafamı böyle gayet dik tutarak çıktım. **Ama "***"'yi böyle gözümden yaşlar akarak geçtim. Tutamıyorum çünkü kendimi sokaktan geçen insanlar bakıyor elimde değil duramıyorum. Sinir krizi geçiriyordum muhtemelen iyi değildim. Tek çözümüm intihar etmek diye düşündüm. Geldim televizyonu açtım bir şekilde ve ikiz kulelerden ilkine giren uçağı gördüm. İntihar etmeyi düşünürken (gülüyor).** Hay Allah! (Gülüyor). Çok acayipti o an! onra tabii ki 'n'oluyoruz ya!', deyip ondan sonra izledim. Ama Pavese'in şeyi vardır, intihar fikri, hep vardır benim kafamda zihnimde. Şey der Pavese, Pavese okunmaması gereken bir yazar (gülüyor) -bence niye okuyoruz bilmiyorum- intihar der bir fikirdir, sazlıkta yüzen bir fikir gibidir hani nasıl sazlıkta bir şey dibe çöker, ama tekrar yüzeye çıkar. Hep benim zihnimde olan bir şey. Tekrar çıktı ve ondan sonra bir şekilde anladım ki durum iyi değil terapiste gitmem lazım. Başladım yardım almaya. O zaman da çok iyi bir terapiste maaşımın büyük bir kısmını kendisine veriyordum (gülüyor) Nişantaşı'ndaydı, ama çok

faydasını gördüm. Şey demişti, ‘siz çok yoğun bir depresyon geçirmişsiniz ama hani yapınız sağlam ki, süspansiyon amortisör’, neydi? ‘süspansiyon sistemi gibi onu bir şekilde tolere etmişsiniz atlatmışsınız ama bir yere kadar artık’. Bu şekilde geçirdiğim uzun bir terapi oldu.

Bunu söylerken, şey değilim yani depresif bir yapım yoktur aslında. Tam tersine de çok hayat doluyumdur. İlla tutunacak bir şeyler bulurum. Onlarla zaten bir şekilde atlatmışım ama bunların hepsi çok ağır geldi bana ve hala şu anda oğlum 24 yaşında **aradan 20 yıl geçti, hala bunun acılarını çekerim çünkü o boşanma sürecinde kadınların birçoğunun bunu yaşadığına eminim. İnsanlar taraf seçiyorlar karı koca ayrıldığında. Dostlar arkadaşlar taraf seçiyorlar. Bizim durumumuzda genelde kocamın tarafı seçildi. Çünkü ben rahat batan, kendisi için bir de dışardan zaten hani şiddet uygulamıyor bana, alkolik değil, bana vurmuyor etmiyor bir şey yapmıyor hani gül gibi adam gayet medeni, kibar, esprili akıllı fikirli, yani derdime ne oluyor acaba benim. Rahat batıyor, zaten bu kadın da biraz bir garipti, durumuyla onun tarafı seçildi.** Ben de suçlandım da çook sonra işte “***”'yla aramızın iyi olduğunu görünce o dönemden bir arkadaşım, bir kadın arkadaşım üstelik, şey demişti, "Ya ben çok şaşırdım senin oğlunla sonradan böyle iyi olabilmene." Yani şu beklenmiş, oğlum benim yüzüme bakmayacak çünkü ben onu terk ettim gittim ya, öyle bir şey yaşanacak. Bir de bunun yükü var. Tekrar çevreni kurmaya çalışıyorsun ve sürekli ben aslında iyi bir anneydim deme çabası. Ben aslında iyi bir anneyim. Sorgulamaya başlıyorsun; annelik ne kadın olmak ne benden beklenenler ne iyi annelik ne demek? **İyi annelik diye bir şey yok, yani kutsal annelik diye bir şey yok. Ne kadar emek harcarsan o kadar güzelleşen bir ilişki var. Bu anne çocuk ilişkisi olabilir, arkadaşlık ilişkisi olabilir, sevgililik ilişkisi olabilir. Her ilişki için geçerli olan bir şey.** Anne çocuk ilişkisinde hani bir biyolojik bağdan dolayı en başından beri ona emek harcadığından beri çok daha kıymetli oluyor.

Bütün bunları düşünmek, anlamaya çalışmak feminizmle ilgilenmeye başlamama zaten sebep oldu. Feminist kadınlarla daha fazla görüştüğüm bir dönem oldu. Bu da herhalde kaç olur, İstiklal'de şeyin SFK'nın başladığı dönemler herhalde 2003, 2004 civarlarıdır. Ama orası da çok sürdüremediğim bir yer oldu. Galiba ben şeye çok gelemiyorum örgütlülüğe. Hani illa bir şeylerin kurallarla dayatılmasını ya da topluca hareket edilmesine. Hayır, yani o topluca hareket edilsin ben her zaman çok iyi işleyen bir parça olabilirim, herhangi bir şekilde sorumluluk üstlenirim üstlendiğim sorumluluğu tamamen yerine getiririm ama o sonsuz toplantılar ve sonsuz konuşmalar ve sonsuz konuşmalar ve sonsuz didişmeler, sidik yarıştırmalar feminist çevrede de oluyordu tabii, bunlar çok yorucu. Ve böyle durumlarda konuşmayıp kenarda kalıyorsun susup iç seslerinle konuşmaya başlayınca diyorsun ki, ‘evet burası, burası da değilmiş’, ama çok şey öğrendim oradan. Hala okuyarak çok öğrenmeye çalıştığım şeyler var ama bu boşanma süreci bende yine çok derin yaralar açmıştır. Çok, çok derin yaralar açtı. Yine oğlumla ilişkimde, güvensizlik hissinde, anne olmak çok zor oldu. Kendimi toparlamam, kendimi zaten anne olarak ifade etmiyordum o yüzden şimdi hani bir arkadaşımın da dediği gibi. Biliyorsunuz ilk çocuk 2000 yılında doğmuş gibi ifade edebileceğimiz buldumcuk annelere benim oğlum, benim oğlum öyle bir, o zaman da değildim kendimi hiçbir zaman anne olarak ifade etmedim o histen tamamen uzaklaşmam çok zor oldu.

Senin soracağın bir şeyler varsa sor nasıl gidiyor bilmiyorum ne anlatayım başka neler diyebilirim?

İlk travma şey de hani o kız okulundan erkekli karma okula geçişimdeki o tuhaf hal. Hani ortam değiştiriyorsun tamamen çok radikal bir şekilde değişiyor, ortamın değişiyor ve uyum sağlamaya çalışıyorsun balık gibi aslında akvaryumdan atlıyorsun başka bir akvaryuma konuluyorsun ve oradaki ortama uyum sağlamaya çalışıyorsun.

(- Annenle sonra hiç konuştunuz mu Batman'ı, Mardin'i?)

Tabii tabii konuştuk. Kötü hatırlıyor annem o zamanları evden hiç çıkamadı mesela çok kilo almıştı onu hatırlıyorum çünkü annem o zaman da şeyi kullanmaya başladı sinir hapı, hala sinir hapı der onlara. Bir şekilde o zaman herhalde çok daha yaygındı bunlar reçetesiz satılan bir takım işte tanıdık eczacılar: Abi ablaya iyi gelir diye dağıtmaya başladılar. Artık ağlama krizleri mi oluyordu? Ne oluyordu? Onu hatırlamıyorum. İşte hapları kullanmaya başladı. Zaten çok hap severler, her durumda çok hap sever. Hala öyledir, bir şey dolusu hapları var ama kötü hatırlıyor tabi onları hiç iyi hatırlamıyor. Tabii çok konuşmak istemiyor aslında, çok konuşmak istemiyor. Onun için hayatının en kötü dönemleriydi herhalde. Zaten o da ailesinin yanında çok mutsuz bir kadınmış, onun kendi dertleri kendi sorunları varken üstüne bir de bu gelince dönemler onu ezip geçmiş, öyle anlıyorum ben.

Ne işler yaptığımla ilgili? Yani (evet). Ya işte dediğim gibi aslında filolog bir kişiyim, ben edebiyat mezunuyum ama kendi kendime öğrendiğim beceriler nedeniyle, örneğin isim geçmeyecek ama şey ne diyebiliriz sadece bilgi olsun "***" bilgisayarların dağıtıcısı olan firmanın web tasarımcısı olarak işe girdim. Hayatımda hiç web tasarımı yapmamış olmama rağmen, hayatımda hiç "***" bilgisayarın tuşuna dokunmamış olmama rağmen bir şekilde ikna oldu insanlar, çok da iyi yürüttüm o işi. Ardından, 'aa sen bunu iyi yapıyorsun', dediler, 'hadi', dediler, 'bilmem ne iletişim şeyi ol'. Bir adı vardı, havalı bir adı vardı onun, yani reklam işlerinden sorumlu ağzı laf yapıyor iyi yazıyorsun filan diye. Ben de 'aa öyle mi peki o zaman', ben de yeni bir şey, merak ediyorum öyle bir işe başladım. Fakat bir süre sonra anladım ki o iş, sadece toplantılardan ibaret. Toplantıya giriyorsun, birtakım insanlar geliyor, not alıyorsun, 'e tamam nereye kadar bu işte', diyorsun. Sonra oradan ayrıldım. Bir okulda çalışmaya başladım. Okula da web tasarımcısı olarak girdim ve öğretmen olarak girdim. 6., 7. sınıflara bilgisayar dersi vermek üzere girdim. Zaten bu öğretmenliği hala çok seviyorum, bu bir şeyler anlatmayı öğretmeyi seviyorum, o uzun süre devam etti. Ardından orada da 'tamam' dediler, 'seni biz şeye alalım kurumsal geliştirmeye alalım bizim okulun dergisi var ondan sorumlu ol'. Uzun süre yine o okulda, işte kurumsal geliştirme bölümünde çalıştım. İşte okulun velilerle iletişimi, derginin çıkarılması, editörlüğü... Onlarla uğraştım. En sonunda da okuldan atıldım (gülüyor). Şöyle işte, onların kurumsal yine birtakım söyleyerek yeniden yapılanma hikâyesinde arada bir grup insan olarak işten çıkarıldık. Öyle diyeyim. Öyle hatırladığım işler her anlamı şey yani. Mesela şimdi de yine şeyler yapıyorum, el işleri yapıyorum, zanaat işleri yapıyorum, yani mutlaka bir şeyler yapmak üzerine kurulu hayat. Onu fark ediyorum, yani 50 yaşına geleceğim şimdi her zaman bir şeyler yapmak üretmek üzerine kurulmuş ne zaman ki fark etmişim

ortaya bir şeyler çıkmıyor, çok sıkılmışım oradan ve yine bir şeylerle uğraşmak istemişim iş yaratmışım sürekli iş yaratmışım kendime.

Şeyden söz etmek lazım. Dayanışma kısmından söz etmek lazım. Bir diğer boşanma ve sonrasındaki travmatik dönemi atlatma sürecine denk geldi herhalde orası. “***”'da işten eve evden işe gelip giderken komşuluk ilişkisi yoktu. Hiç öyle bir şey yok bütün arkadaşlarım okuldaki öğretmen arkadaşlar şekilde sürüyor.

Sonra Gezi patlak verdi. Gezi bizi canlandıran bize çok umut veren bir süreçti. Herkes, herkes gibi demesem de çoğunuz gibi ordaydım. Ben de Gezi’deydim. Gezi’den sonra mahallelerde dayanışma grupları oluşmaya başladı forumlardan sonra. Ben de mahallemdeki dayanışma grubuna, platformuna katıldım. Bu bana çok iyi geldi. Buradan kazandığım çok değerli dostluklar, çok değerli arkadaşlıklar oldu. Çünkü şunu fark ettim. Evet belki iki sokak vardı aramızda üç sokak vardı ama birbirimizi tanımıyorduk. O en başta hatırlarsan, şeyden söz ediyordum lisede de kendimi çok dışarıda hissettiğim, hani sadece kız lisesinden gelmiş olmak değil, ama mesela çok okuduğum için. Bir türlü şey yapamıyoruz bir türlü faydamız yok; faydada buluşamıyoruz. Çok okudum çok akıllıyım diye değil bu ama, ama ortak bir paydamızın, ortak bir derdimizin bir meselemiz olması lazım. İşte bu dayanışma sürecinde sonradan dağılsak da kırgınlıklar, küskünlükler artık ne olursa olsun onlar önemli değil. **Herhalde kazandırdığı en önemli şey bu aslında, meselesi aynı olan insanların birbirini bulmasına vesile oluyorlar. Örgütlülükten farklı bir şey mesela, örgütlülükten daha değerli buluyorum.** Diğerine uyumlanamadım. Diğeri de iyidir ama bana kötü geliyor. Nasıl herkes farklıysa herkesin farklı davranış şekli farklı alışkanlıkları, farklı geçmişi varsa toplu hareket etme biçimi de farklı bence. O yüzden bu örgütlenme şekillerinde bu da önemli evet. Ben şimdi bu alemde çok sevdiğim arkadaşlarım dostlarım var iyi ki oldular, bu dayanışma sürecinde tanıştık. **Dayanışma sürecinde tanıştığım herkesle böyle olamadım ama bu arkadaşlarımın şu an başları sıkışsa benim başım sıkışsa her an beraberiz ve bunu çok iyi biliyorum, çok yürekten biliyorum, bu bana çok güç veriyor, çok sağlam durmamı sağlıyor, çok iyi gelen bir şey.**

Böyle çok, nasıl diyeyim belirgin, kendini belli eden hayallerim olmamış herhalde yani. Hiçbir zaman şöyle hayallerimi olmadı. Ben önce şunu olacağım. Ben büyüyünce şunu yapacağım gibi hayallerim olmamış çok fazla. Şunu saymıyorum tabii ki çok küçükken ah ben doktor olacağım, anneme bakacağım, teyzeme bakacağım gibisinden hayaller dışında ama hayal değilse de her zaman şu oldu: Halen de var; bir şeyler öğrenmek, bilmek, anlayabilmek, okumak hep oldu. Hep eksik olduğunu düşündüm. Yani yeterince okumadığımı, yeterince fazla şey bilmediğimi kendimi yeterince ifade edemediğimi. Her zaman **mesela, şeyi çok isterim, çok iyi bir yazar olmak. En çok istediğim şey budur herhalde, çok iyi bir yazar olabilmeyi her şeyden çok isterim. Yazdığımın, yazdığım şeyin okunması. Benim seveceğim bir şey ortaya çıkması. Yani yazdıklarımı çok sevmiyorum demek ki ya da çok seçici bir okurum; her okuduğum şeyi beğenmem. İster istemez öyle oluyor ki: O istediğim sevdiğim yazarlar kadar yazabileyim. Mesela bu çok çok. Şimdi bir şey diyeceğim çok güleceksin bir Ursula gibi yazabilmek için var ya (gülüyor), var ya ama başka bir şey işte o, başka bir şey yani eğer böyle ütopik ah desen... Bunu söylüyorum bir Ursula gibi yazabilmek, Ursula hayranlığım o yüzden, çünkü onu çok seviyorum**

onun dilini çok seviyorum ama belki bütün bu okuma, anlamaya çalışma, bildiklerini üst üste koyma... Bu sadece okumak da değil; izlemek, dinlemek, insanları anlamak yani sokakta yürürken insanlar ne yapıyor, çarşıda neler dönüyor... Hani bunun hepsi bir arada. Bunları ne yapacağım? Ne işime yarayacak? Onu da bilmiyorum, ama bunların hepsini bilebilmeyi, böyle anlayabilmeyi, anladıklarımdan böyle ortaya anlamlı bir şeyler çıkarabilmeyi çok isterdim. Hani çabalıyorum, bunun için çabalıyorum ama nedir bilemiyoruz, hani bu çok şey bir yol. **Ama, hani, hayatımı belirleyen herhalde en önemli şey şunun dışında, hani, iyi vicdanlı, ahlaklı, hani, iyi insan olmak dışında, herhalde hayatımdaki bütün eylemlerimi belirleyen en önemli güdü bu oluyor. Bir şeyi anlamaya çalışmak buradan ortaya bir şey çıkarmak. Herhalde budur.**

Tabii tabii. İşte çünkü, Layton'larla büyüyorduk, evet Layton'lar okuyorduk. Bütün o macera kitaplarını okuyorduk. Baktım hiçbir şey benim için sadece böcek sadece taş, sadece çiçek olmuyordu, ki hala öyle baktığımda orada sadece bir kedi değil, o bir kedi bir kedi değildir ya da o bir insan... Halen şey var oğlum bazen çekiştiriyor beni. Yolda yürürken iki kişinin konuşmasını, bir de kulağım az duymasına rağmen duyan kulağımla biraz duyar gibi olduğumda yemin ederim peşlerine takılıp gittiğim oluyor. Nereye varacak bu konuşmanın sonu? Yani çok merak ediyorum bu insanları niye acaba (gülüyor). Ya da kurmak, hani, birini gördüm... Bunun nasıl bir hayatı olabilir? Bütün insanları çok güzel bulurum, örneğin. Bana bütün insanlar çok güzel gelir. Yani gerçek anlamda çok güzel gelir. Çünkü hepsinin bir hayatı var, hepsinin de bir hikâyesi var. Kim bilir ne yapıyorlar, nasıl yaşıyorlar. Bu yüzden bütün bir böyle bir fantezi dünyası, belki o yüzden yakın olan. Öyle.

Son 20, 30 yıl ah nasıl etkilemez, giderek daralıyor giderek daralıyor. Tamamen kadını yok etmeye doğru giden bir sistem kuruyorlar ve bunu giderek daha da perçinliyorlar. 10 yıl önce yaptığın şeyler 10 yıl önce konuştuğunun, yaşadığınız şeylere ne bakıyorsun şimdiye bakıyorsunuz... Bunun hatta çok somut bir örneğini verebilirim belki daha önce konuşmuş bile olabiliriz. *Elveda Rumeli* diye bir dizi vardı hangi kanalda yayınlanmıştı bilmiyorum, çok severdim ben o diziyi, tarihini de tam hatırlamıyorum, keşke baksaymışım ama bulunabilir çok sonradan o dizide, o türkülü bir diziydi o. Türkülerden birini mi dinlemek istedim bir şeyler... Youtube'dan Elveda Rumeli dedim bir sahneye denk geldim. *Elveda Rumeli*'de, hikâyesinde şey vardır, genç kadınlar vardır, aile... bin türlü olay döner işte kavuşamayan sevgililer, iş güç derdi, insanlar bir yandan savaş derdi var. İşte oradaki devlet erkanı ile başı derde giren yığınla hikâye var. Sütçü Terry hikâyesi aslında biraz oradan yola çıkarak şey tam ona sadık kalmamış ama şey başlangıç yeri Damdaki Kemancı Terry hikâyesi. Neyse oradaki, o Youtube'da şey vardı: O söz ettiğim genç kadınlar ailenin babasının zulada bir boğma rakı ya da testide bir rakısı var. Dertliler o gün kadınlardan birinin sevgilisi bir şeyler bir şeyler. Aman diyorlar, ya o tatlılık, 'a biz bunu içelim falan', diyorlar içmeye başlıyorlar bu testideki rakıyı, bir süre sonra kafalar güzelleşiyor. Bunu gördüğümde çok şaşırdım. Ya dedim biz bunu televizyonda izliyorduk. Kadınların rakı içtiği bir sahne vardı ve televizyonda. Ya bu sadece bir örnek bunun bir sürü örneğini görebiliriz işte yok yılbaşı sahneleri var. Zeki Müren'in şarap kadehini kaldırdığı, şampanya kadehini kaldırdığı... **Bunlar çok ilk somut görünenler bundan başka evet artık yoksun gibi, kadın olarak yoksun. Yok sayılıyorsun. Çıkarılan her yasa, dayatılan, sana dayatılan her kural her bakış senin yok olmana yönelik. Kadına karşı şiddet dediğim şey niye bu kadar artıyor? Artık kıyım halinde çünkü sen,**

seni yok etmeye yönelik bu bunun ötesinde bir şey diyemiyorum. Artık bir şey var biliyorsunuz, her gün kaç kadın öldürüldü, her ay kaç kadının adı, geçen galiba şubat ayında 27 kadındı. Ocak'ta 26, 26, 27, 30 yani her gün bir kadın, sinek gibi öldürülüyorsun. Ve bunun sayısının giderek artması, sadece sana verilen, artık sana hiçbir değerin verilmemesinden kaynaklanıyor. Seni eve tıkmaya, kadını eve tıkmaya...Ne kadar evde olursan ne kadar çok çocuğun olursa ne kadar çok hizmet edersen, belki bu zihniyet her zaman vardı. Ama öncesinde belki 80'de 90'da bu iktidardan önce de bu topraklarda her zaman olan bir şey bu. Dediğim gibi ben kendi çocukluğumdan lisedeki hallerimden söz ediyorum. Demokrat görünürken baskıcı bir ortamda yetiştiğimden söz ediyorum. Bunu çoğumuz için bu böyledir. **Taşra böyledir. Taşra bunun üzerine kuruludur, köy hayatı bunun üzerine kuruludur. Ama artık o taşranın ve köyün değer yargılarının şehre taşınmasıyla beraber, şey kapanmış oluyor, devre kapanıyor ve devreyi kapatıyor. Tamamen sen kapalı devre içinde ikinci sınıf insan muamelesi alıyorsun**. Ha kendileri de birinci sınıf insan değiller, aslında onun farkında değiller. Hani seni ezen de daha iyi bir yerde değil, adam da daha iyi bir yerde değil ama fizik gücü seni yok etmeye yetiyor.

Ama şunu söyleyebilirim. Bunu herhalde hepimiz hissediyoruzdur. Sokakta eskisi kadar rahat yürümüyorsun yani "***" evet bir tek "***", "***" burada biz şeydeyiz, fanus içinde, burası Türkiye'de bile yaşanabilecek en rahat yerlerden birisi kadın olarak burada bile, "***" indiğinde hissediyorsun, kadın olduğunu hissediyorsun, ama kötü anlamda hissediyorsun, sana yönelen bakışlardan hissediyorsun. Onun giderek arttığını görüyorsun. Sadece hani günlük yaşamdaki belirtisi zaten politik olarak yasalar Kadın Bakanlığı gösteriyor kendisini.

Şimdi tabii ki çok kaygılıyım. Çok kaygılıyım. Kadın olarak kaygılıyım, insan olarak kaygılıyım. Çünkü o kadar korkunç ki her şey, gençler için çok kaygılıyım! Ne olacak bu gençler? Biz yine bir şeyler yaşadık, gördük. Şimdi genç kadınlar hiçbir şey yaşayamayacaklar. Hiçbir şey göremeyecekler. Çünkü onların giydiği kıyafetten hangi saatte sokakta olduğuna kadar her şeye karışılıyor? Her şeye karışılıyor. Tecavüz sıradanlaşıyor giderek o distopik toplumların, distopik romanların dünyasına giriyoruz ve roman olmaktan çıkıyor. Kurgu anlatıyordu onlar, artık kurgu değil. Şu *Swastika Geceleri* romanındaki o tecavüzün sıradan hale gelmesi o kadar sıradan bir olay ki ya da sen neden yan baktın diye kocanın sevgilinin seni öldürmesi... Boşanmaya, ben boşandım, boşanabilen de bir sürü arkadaşım oldu. Belki artık 5 yıl sonra boşanmak bu kadar kolay olmayacak, çünkü şu anda bile sen nasıl boşanırsın! Seni başkasına yar etmem, adam diyor adam çekiyor vuruyor. Bunlar artıyor bunlardan dolayı tabii ki kaygılıyım. Asla iyiye gitmiyor. Kadınların bunları benimsemeye başlaması daha kaygı verici. Genç kadınların kendilerini aşmaktan uzak olmaları buna boyun eğmeleri, 'kocişim' demesi. Kadının yani bu kadınların daha pasif hale gelmeyi kabul etmeye başlaması, mücadeleden vazgeçmesi... Bunlar tabii ki kaygılandırıyor. İşsizlik öyle, savaş öyle, Suriyeliler öyle çok kaygılandırıyor. Ne olacak bu insanlar? Hepsi... Tabii ki yani geleceğe dair hiç iyi bir şey ne yazık ki (gülüyor) söyleyemiyoruz herhalde.

Yetmezmiş gibi bir de virüsümüz oldu nur topu gibi (gülüşüyoruz, TA). Kronamız var bir de canım benim mik mok (mik moklar, gülüyor) yetmiyordu bir de o geldi. Öyle ama bir yandan diyorum yani biz insanlık tarihinde ona Carl Sagan'ın şeyi var ya o Cosmos hikâyesinde cosmos evreni der, cosmos takvimi ya da ne denir ona, timeline ya da zaman çizgisi zamanı, yan yana çok etkileyici bir görüntüdür o. Bizim yaşadığımız insanın var olduğu andan itibaren, dünyanın var olduğu andan itibaren şu ana kadar gelen zaman. Bütün evrenin oluşumunun yanında şu kadar kalıyor. Bunun kadar kalıyor. Yani biz hiçiz aslında. Belki de bu şekilde yavaş yavaş kendimizi yok edeceğiz. **Artık buralarda bir huzur arıyorum (gülüyor). Anla o kadar yıldım yani. Belki huzur buradadır. Yok olmaktadır**. Yani ondan başka insanlık tarihinde çok zor dönemler olmuş, bu memleket hiçbir zaman iyi dönemler geçirmemiş, her zaman çok zorluk koşullarda, 60 dönemi iyi miymiş Allah aşkına 30'lu yıllar daha mı iyiymiş? Yaşayana sormak lazım tabi, tarih öyle bir şey. Tek tek hikâyelerini anlatacaklar, sürgünleri anlatacaklar, kıyımları anlatacaklar, mübadeleyi anlatacaklar. Her zaman bir çalkantı olmuş. Ama artık hep beraber çalkalanıyoruz galiba o deney tüpünün içinde bütün ülkeler bir arada çalkalanıyor. Bizim payımıza da bu düştü. Yani, evet, çok kaygılıyım ama dediğim gibi önemli olan yine de evet böyle olduğunu düşünüp mücadeleyi bırakmamak. Hala iyimser olmaya çalışmak, bir şeyler üretmeye çalışmak, iyi düşünmeye çalışmak, iyi şeyler ortaya koymak lazım, birlikte olmak lazım yoksa diğeri çok kolay en kolayı değil mi, o tamam diyeceksin. Böyle mesajımı da vermiş oldum (mesajımı, gülüyor) rahatladım.

(Çok teşekkür ederiz efendim)

Ben teşekkür ederim. Umarım faydası olur bir şekilde ben çok teşekkür ederim ayrıca hani bu projede yer almak da benim için çok keyifli oldu sonuçlarını merakla bekleyeceğim herkese kolay gelsin.

(Çok teşekkür ederiz.)